

(1962):1

KUNGL. TEKNISKA HÖGSKOLAN
FLYGTEKNISKA INSTITUTIONEN
BIBLIOTEKET

FLYGVAPEN →

NYTT →

Nr 1-1962 →

SPECIALNUMMER MED ANLEDNING AV ÖB 62

22. JAN. 1962

FLYGVAPEN → NYTT →

Nr 1-1962 →

inriktar sig främst på frågor av betydelse för utbildningen inom flygvapnet. FV-nytt tar alltså upp frågor om försvarsgrenens organisation, taktik, utrustning, materiel m.m. FV-nytt behandlar också andra frågor av särskilt intresse för tjänsten inom flygvapnet. Vidare disponeras varje år omkring en tiondel av utrymmet i FV-nytt av chefen för försvarsstaben och det utrymmet ägnas då främst åt upplysning i för försvaret gemensamma frågor.

Det åligger flottiljchef (motsvarande) att tillse att Flygvapennytt erhåller lämplig spridning inom förbandet.

Flygvapennytt sänds också ut till pressen. I FV-nytt förekommande artiklar är helt öppna för publicering.

Flygvapennytt

framställs inom Flygledningen (flygstaben, flygförvaltningen, inspektionerna, flygöverläkaren) under medverkan från flygvapnets övriga organ (eskaderstaber, flottiljer, utbildningsanstalter, flygverkstäder m m). Bidrag från alla personalkategorier är välkomna.

Bidragen adresseras till: Flygvapennytt,
Flygledningen,
STOCKHOLM 80

med uppgift om avsändarens (författarens) befattningsnamn och adress. Där signatur (initialer eller pseudonym) finns utsatt under manuskriptet införs blott denna signatur i Flygvapennytt, i stället för författarnamnet.

BILLEN PÅ ONSLAGET:

Den nya försvarsledningen: Nya ÖB, general Tarsten Rapp (sittande), fr v chefen för marinen viceamiral Åke Lindemalm, chefen för flygvapnet generallöjtnant Lage Thunberg, chefen för försvarsstaben generalmajor Carl Eric Almgren, souchefen för försvarsstaben kommandör Dag Arvas och chefen för armén generallöjtnant Thord Bonde.

Innehållsförteckning

Dagens fråga: Enig försvarsledning bakom ÖB 62.....	sid 3
Huvudpunkter i ÖB 62.....	6
Avvägning kvalitet - kvantitet.....	7
Avvägning jakt - luftvärnsrobot.....	9
Förbättring av luftförsvarets verkan på låg höjd.....	11
Nya skolflygplan - lätt attack, spaning...	12
Telemotmedel.....	13
Utbyggnad av bassystemet.....	14
Åtgärder för att öka beredskapen.....	15
Personella förhållanden.....	18
<hr/>	
Memento från FS/Fn: Tänk på riskerna vid vinterflygning.....	19

SPECIALNUMMER MED ANLEDNING AV ÖB 62

Detta nummer av Flygvapen-Nytt är ett specialnummer med anledning av "Överbefälhavarens underdåniga utredning om krigsmaktens framtida utveckling - ÖB 62".

Avsikten är inte att här referera utredningen utan detta nummer omfattar endast flygledningens syn på utredningen samt förtydligande av innebörden i de för flygvapnets del väsentligaste punkterna i denna.

För att få rätta bakgrunden till vad som sägs i detta nummer bör läsaren dessförinnan antingen ha läst det av försvarestaben utsända sammandraget av ÖB 62 eller deltagit i någon av de centralt eller lokalt ordnade genomgångarna av utredningen.

ANSVARIG UTOGIVARE
för Flygvapennytt
generalmajor Stig Norén

Dagens fråga

ENIG FÖRSVARsledNING BAKOM ÖB 62

Överbefälhavarens underdåniga utredning om krigsmaktens framtida utveckling - ÖB 62 - har överlämnats den 19 januari. Den kommer nu att utgöra ett underlag för den försvarskommitté under ordförandeskap av talman Thapper, som tillsatts av Kungl Maj:t.

De förslag till riktlinjer, som här framlägges, ha framtogs under senare hälften av år 1961 men bygger givetvis på ett rikhaltigt material av studier, spel och bedömanden, som gjorts även tidigare. De olika avsnitten har kontinuerligt behandlats gemensamt av försvarsstab, försvarsgrensstaber och Försvarets forskningsanstalt. Förslaget har därefter behandlats i den nya militärledningen, varvid chefen för Försvarets forskningsanstalt deltagit. Den omständigheten att förslaget representerar den nya försvarsledningens helt eniga uppfattning bör ge det en alldeles särskild tyngd.

Överbefälhavarens förslag bygger på den befintliga organisationens grund och kan därigenom anknytas till tidigare ÖB-utredningar 1957. Om det sålunda inte bjuder på några revolutionerande omvärderingar utan snarare vill tillgodose en långsiktig och kontinuerlig utveckling, så innehåller det dock ett flertal punkter, som är värda särskilt beaktande. Här skall endast beröras några, som ha avseende på grundläggande värderingar, varjämte för flygvapnet speciellt intressanta förslag påpekas.

Krigsmaktens målsättning, som tidigt varit väl allmänt definierad, har inordnats i en allmän målsättning för totalförsvaret. Målsättningen har också närmare specificerats. Av särskilt intresse är, att överbefälhavaren var för sig refererar krigsmaktens uppgift att vara fredsbevarande, d v s avhålla en fiende från att anfälla oss och dess uppgift för det fall, att vi likväl blir angripna. Det ligger en principiell skillnad i dessa båda uppgifter, som är väl värd att hålla i minnet. Den fredsbevarande uppgiften anges som den primära.

De sålunda angivna uppgifterna måste bli vägledande för den principiella uppbyggnaden av krigsmakten och dess fortsatta utveckling. I inledningen till kapitel 7 tecknas den miljö, i vilken vårt totalförsvaret beräknas skola verka och fylla sin uppgift. Den argumentering, som där föres, är densamma som chefen för flygvapnet i andra sammanhang har betecknat med ordet "nivåtänkande". Försvaret bör enligt detta byggas upp från grunden så att det blir kapabelt att möta aggressionsformer från enklare och allt högre krigsnivåer. På varje nivå anses det ha en viss krigsavhållande och därigenom fredsbevarande effekt. Sammanknytningen med de risker en potentiell angripare vill taga med hänsyn till risken för en spridning av konflikten är härvid betydelsefull. Det är emellertid uppenbart, att Sverige inte kommer att ha resurser att motstå varje tekniskt möjlig angreppsform. Vi måste begränsa oss och överbefälhavaren sätter den gränsen vid att krigsmakten bör kunna motstå anfall upp till den nivå, som motsvaras av storanfall, där kärnladdningar används utan terroravsikt. I denna sista begränsning

av fientlig kärnvapeninsats ligger inte endast en begränsning ifråga om fiendens målval utan även beträffande storlek av kärnladdningar och deras antal. Denna begränsning har dock här inte numerärt definierats.

Det resonemang som här, liksom utförligare i kapitel 2, föres är underlag för överbefälhavarens påstående, att ett försvar av i stort den art vi hittills haft alltjämt är meningsfullt, och att den rådande maktbalansen mellan stormaktsblocken t o m har ökat våra möjligheter att för rimliga merkostnader säkerställa den fredsbevarande effekten hos vårt försvar. Detta konstaterande måste vara av största betydelse, när det gäller att vidmakthålla och stärka vår försvarsvilja.

Det av överbefälhavaren förda "nivåtankandet" har således understrukit betydelsen av det konventionella försvaret och placerat försvarets uppgifter gentemot kärnvapenangrepp på en mindre framskjuten plats än många kanske velat göra de senaste åren. Det är av stor betydelse för flygvapnets del. Denna värdering trycker mera på de flygande vapenbärarnas betydelse vid anfall mot och försvar av vårt land. Det begränsar uppgifterna gentemot ballistiska robotar, vilka nödvändigtvis måste vara utrustade med kärnladdningar.

Av visst intresse är, att, för det fall att vi inte lyckats bibehålla fred utan blivit angripna, invasionsförsvaret skall vara krigsmaktens viktigaste uppgift. Det kan vara angeläget att betona, att detta inte innebär någon förskjutning i de uppgifter, som luftförsvaret enligt ÖB-utredningen 1957 ålagts. Även då ansågs, att ett sannolikare syfte med fientliga luftangrepp än "hemortsbekämpning" var att mera direkt påverka vår förmåga att föra krig. Denna form av angrepp, som tjänade som förberedelser för en invasion, hänförde sig dock inte definitionsmässigt dit. Luftförsvarets, som man då bedömde, sannolikaste uppgiftsområde inordnades sålunda inte i invasionsförsvaret. Så har nu emellertid skett. Utgående från att en invasion är fiendens slutgiltiga mål har varje förberedelse för en sådan räknats in i operationen och bl a luftförsvarets inledande strider är enligt ÖB-förslagets betraktelsesätt att hänföra till invasionsförsvar.

Frågan om krigsmaktens beredskap har ägnats särskild uppmärksamhet. Utredningen har beaktat, att, även om dagens politiska situation inte bedömes medföra risker för överraskande angrepp, utvecklingen dock ganska snabbt kan gå därhän att risken för strategisk kupp blir större. Detta ökar kraven på krigsmaktens beredskap. Då det är ekonomiskt ogörligt att hålla en mycket hög insatsberedskap inom hela krigsmakten, är det nödvändigt att differentiera den. En grund för en sådan differentiering är ett bedömande av i vilket tidskede olika enheter blir erforderliga vid ett överraskande krigsutbrott. Därvid anses särskilt stora krav på insatsberedskap behöva och kunna ställas på flygstridskrafterna.

Den tekniska fördyringen, som varit större än som 1957 beräknades, har inom flygvapnet tagit sig uttryck i att livslängderna på våra flygplan har måst ökas. Detta i samband med de tyvärr oundvikliga haveriavgångarna under denna längre livslängd har framtungit kompletteringar av flygplananskaffning jämfört med tidigare planer. Mot bakgrunden också av denna utveckling framstår det såsom en än mera bjudande nödvändighet att nedbringa haverifrekvensen inom flygvapnet.

Utvecklingen av robotsystem inom luftförsvaret fortsätter. Det först anskaffade systemet, Rb 368, får närmast ses såsom en komplettering av jaktsystemet. Ett ytterligare robotförband av ännu inte definierat slag skall framtagas för luftförsvaret i övre Norrland. Det torde också få ses som en komplettering av det jaktförsvar, som fortfarande skall verka i detta område. Då det avses framtagas ungefär samtidigt som en

viss minskning av jaktförbanden sker, så kan det inom luftförsvarets vidare ram också ses som en ersättning för dessa.

Med den differentiering av attacksystemet, som föreslås, beträdes en helt ny väg. Den tekniska utvecklingen har gjort det svårt att inom en och samma flygplantyp på ett ekonomiskt sätt innehålla de taktiska krav som ställs på attackförband i såväl marinsamverkan som i armésamverkan. Kraven på attackflygplanen för insats mot mål till sjöss har fått bli styrande i system A32. Det då erhållna flygplanet blir emellertid i vissa avseenden överkvalificerat för flera uppgifter som ställas i armésamverkan. För dessa fordras flera flygplan, samtidigt som mindre krav kan ställas på prestanda och beväpning. Överbefälhavarens förslag innebär, att man skall skapa en organisation, i vilken flygvapnets framtida skolflygplan kan utnyttjas för taktiska uppgifter, främst i armésamverkan. Dessa flygplan, som för fredsflygutbildningen likväl måste skaffas i ett stort antal, få, p g a de krav som i fortsättningen kommer att ställas på ett skolflygplan, automatiskt sådana prestanda, att de är väl lämpade också som vapenbärare. Då skolflygplanen under alla omständigheter måste ingå i organisationen, har det befunnits ekonomiskt att också utnyttja dem i krigsorganisationen. Endast ett mindre taktiskt träningsförband behöver uppsättas för ändamålet.

Den utbyggnad av vårt bassystem, som pågår, skall fortsättas. Den möjlighet till spridning som detta medger är av väsentlig betydelse för vår motståndskraft samtidigt som det ger flygstridskrafterna en stor flexibilitet.

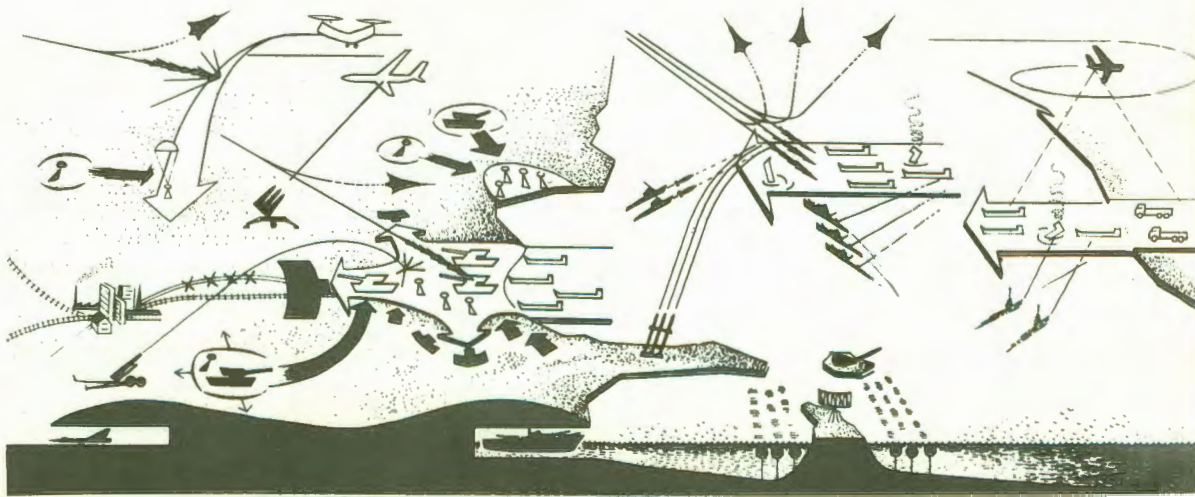
Flygstridskrafterna har genom sin organisation och den normala övningsverksamheten med utbildade flygförband en inneboende insatsberedskap. För att denna skall kunna utnyttjas på bästa sätt fordras en mer kontinuerlig verksamhet i fred inom stridslednings- och bassystemen. En utökning av denna, som är föga personalkrävande, föreslås. Beträffande basberedskapen innebär detta att ytterligare bastroppar uppsättas.

Överbefälhavaren betonar också starkt nödvändigheten av att personalorganisationen kan vidmakthållas för att nyttiggöra de stora investeringar som görs i försvaret.

Överbefälhavarens förslag innebär, att flygvapnet fortfarande tilldelas de största anslagen av de tre försvarsgrenarna. Då tidigare särskilda medel, som redovisats separat, nu fördelats på försvarsgrenarna, kan någon jämförelse mellan procentuell medelstillsdelning i förhållande till tidigare försvarsordning inte göras.

ÖB-förslaget innebär för flygvapnets del i stort ett fullföljande av de planer, på vilka flygledningen sedan länge arbetat. Genomförandet av dessa kräver dock redan i och för sig en kraftansträngning för den relativt begränsade personalstyrka, som har att genomföra den. Det ligger också stor vikt vid att vi vid varje etapp är uppmärksamma på de ekonomiska och organisatoriska konsekvenserna av vårt arbete, så att ramarna för våra resurser inte sprängas.

Invasionsförsvaret kräver nära samverkan mellan armén, marinen och flygvapnet. Bilden visar försvar vid kustinvasion, där angrifaren markeras med ofyllda och det svenska invasionsförsvaret med fyllda symboler.

Huvudpunkter i ÖB62

ÖB 62 INNEBÄR I STORT

- + En allmän målsättning för totalförsvaret - som tidigare saknats - har formulerats, och målsättningen för krigsmakten har inordnats inom denna.
- + Den operativa målsättningen för krigsmakten innebär att huvudvikten läggs vid försvar mot invasion.
- + För att kunna uppfylla den operativa målsättningen och för att öka motståndsförmågan har huvudvikten lagts vid att säkerställa tillräcklig kvantitet samtidigt som oundgängliga kvalitativa förbättringar genomförs.
- + Ett rationellt utnyttjande av disponibla medel förutsätter en långsiktig planering inom en kostnadsram, som bestäms för flera år framåt.
- + Åtgärder måste vidtas, så att krigsmakten kan upprätthålla och vidareutveckla en kvalitativt högtstående personalorganisation. Detta är en förutsättning för att kunna effektivt utnyttja den moderna krigsmaterielen.
- + Grunden för vårt beredskapssystem är hög långsiktig beredskap samt snabb och säker mobiliseringsberedskap. Förbättrad insatsberedskap tillgodoses i möjlig mån inom ramen för utbildningsverksamheten.
- + En sådan handlingslinje bör väljas att krigsmakten i framtiden skall kunna utrustas med kärnladdningar. För att även i fortsättningen bibehålla denna handlingsfrihet föreslås i särskild skrivelse, att överbefälhavaren snarast får tillsätta en utredning med uppgift att sammanställa och komplettera underlaget för ett eventuellt beslut om anskaffning av kärnladdningar för taktiskt bruk.
- + Krigsmaktens byggnadsverksamhet - befästningar, flygfält, förläggningar, utbildningsanordningar, förråd, verkstäder o s v - måste ges en sådan omfattning, att trupp och materiel kan utnyttjas på ett effektivt sätt. Ökade möjligheter för sådan byggnadsverksamhet är därför nödvändiga.

TOTAL KOSTNADSRAM 1963 - 1966

Budgetår	Armén ¹⁾	Marinen ¹⁾	Flygvapnet ¹⁾	Gemensamt	Kapitalbudget ²⁾	Summa
1963/64	1.148	489	1.413	415	235	3.700
1964/65	1.189	505	1.461	425	250	3.830
1965/66	1.231	522	1.511	435	265	3.964

Alla belopp är angivna i miljoner kronor och uttryckta i prisläget i maj 1961 och löneläget andra halvåret 1961.

1) Inkl försvarsgrensförvaltningarnas egna anslag. Inom försvarsgrenarnas ramar är inräknade medel för forskning - utöver FOA verksamhet - samt utveckling av och försök med nya vapen. Inom flygvapnets ram finns dessutom inräknade sex mkr per år för sådan

allmän robotforskning, som tjänar alla försvarsgrenars intressen.

2) Exkl Muskövarvet. Fördelningen av i tabellen angivna medel behandlas i en följande tabell.

För den fortsatta utvecklingen efter 1965/66 har kostnadsramen beräknats stiga med 3,5 % årligen.

KAPITALBUDGETEN 1963 - 1970

Budgetår	Armén	Marinen	Flygvapnet	Gemensamt	Summa
1963/64	62	38	92	43	235
1964/65	74	40	92	44	250
1965/66	83	48	90	44	265
1966/70	426	232	331	226	1.215

FLYGVAPNET I ÖB 62

För flygvapnet innebär ÖB 62

inga förbandsindragningar;

fortsatt utbyggnad av luftförsvaret och bas-systemet;

differentiering av attacken;

Ökade medel för telemotmedel;

Ökade utbildningsresurser för den tekniska personalen;

Ökad beredskap för luftförsvaret och flygspaningen;

Ökade möjligheter till decentraliserad basering och snabb utspridning av flygförbanden;

Ökad användbarhet av basförbanden omedelbart efter mobilisering.

Avvägning kvalitet - kvantitet

I utredningen konstateras att tekniken inom de områden som berör flygstridskrafterna ligger på en särskilt hög nivå och att den tekniska utvecklingen kostnadsmissigt i särskilt hög grad drabbat flygstridskrafterna.

Att flygvapnet intar en särställning härvidlag är naturligt med hänsyn till arten av de stridsmedel det har att svara för. Utvecklingen av dessa måste också i särskilt hög grad styras av utvecklingen hos stormakterna, över vilken vi inte kan råda.

Det har en tid ifrågasatts om utvecklingen av robotar, och främst ballistiska sådana, inte skulle snabbt medföra att dessa delvis övertog flygplanens roll som vapenbärare både i anfall och försvar. En utveckling har också skett, och det i snabbare takt än vad som bedömdes av ÖB-utredningarna 1957. Men den har inte gjort att robotar kunnat ersätta flygplanen väl komplettera dem. Till denna utveckling torde ha bidragit den mindre flexibilitet och sämre stridsekonomi, som robotsystem i många fall uppvisar i förhållande till flygplan såsom vapenbärare.

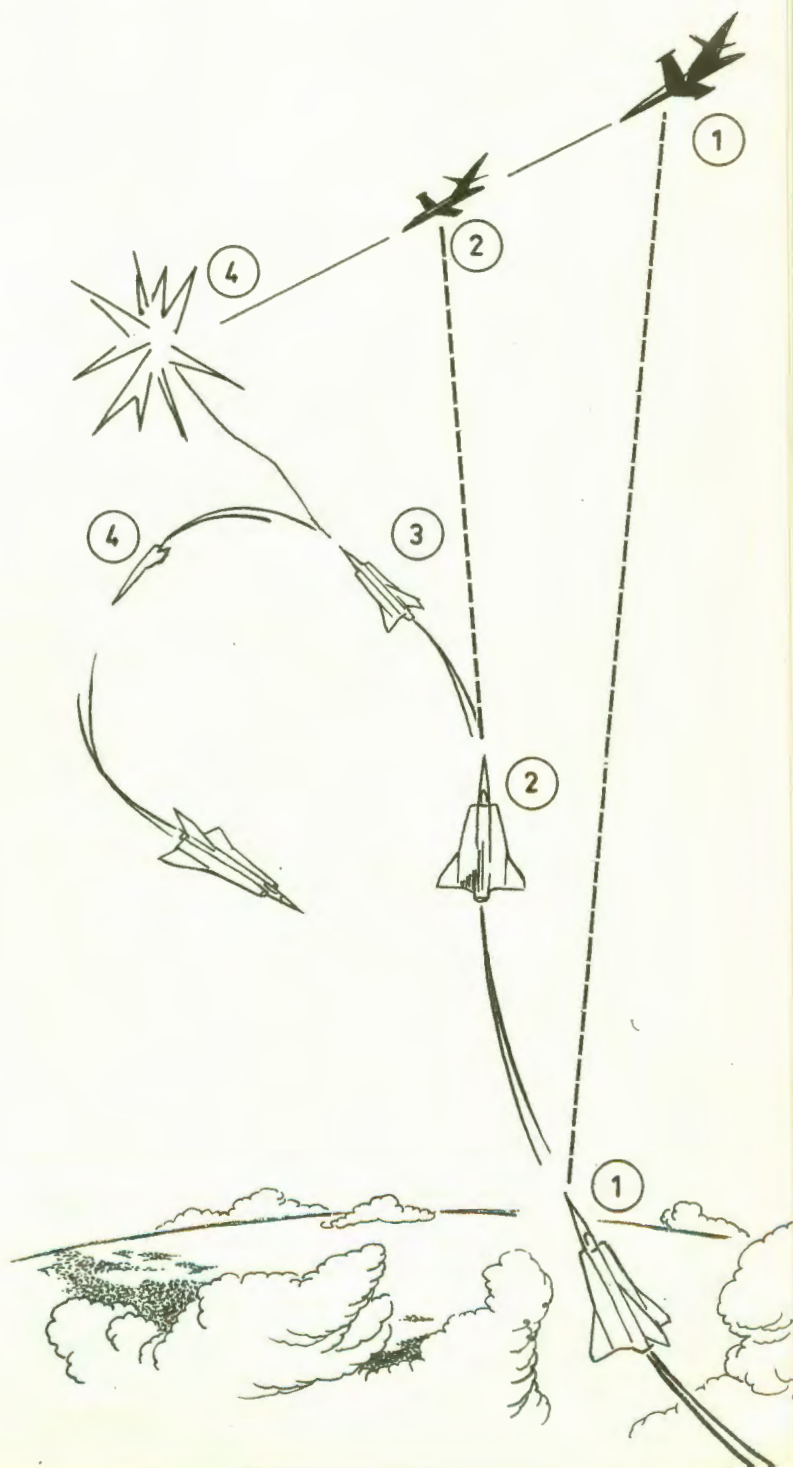
DIREKTANFALL MED FALCON

I läge 1 har jaktflygplanets egen radar fångat och "låst" på det fiendliga målet. Föraren i jaktplanet styr sitt flygplan efter anvisningarna på dess radarindikator.

I läge 2 får föraren anvisning från siktet att "ta upp" (hissa) flygplanet. Samtidigt osäkrar han och trycker in avtryckaren.

I läge 3 har det automatiska beväpningssystemet lämnat roboten uppgifter om målets bana samt ställt in robotens olika organ med hänsyn till. Roboten avfyras sedan automatiskt.

I läge 4 skär roboten det fiendliga flygplanets bana - fullträffen är ett faktum. Jaktplanet ligger i läge 4 under undanmanöver och är på väg mot nästa uppdrag eller mot sin bas.

Utvecklingen av flygplan för olika anfallsuppgifter fortskrider därför med oförminskad intensitet. Att nya projekt bearbetas av västmakterna har inte varit någon hemlighet men först på sistone har bevis framkommit att utveckling av nya sovjetiska flygplan har skett och det i en omfattning som bör väcka eftertanke. Flygplan är ju inte vapen utan vapenbärare som utmärker sig för snabbhet, räckvidd och flexibilitet.

Man kan med visst fog påstå att man med den utveckling som skett nått gränsen för vad som kan krävas för att tillgodose kraven på snabbhet. Den utveckling som nu närmast är att vänta kommer att ta sikte på att öka säkerheten i transporten av stridsmedlen. Även om ökade fartprestanda i någon mån har inneburit ett försvarande för försvaret är läget nu det att försvarsmedel finns eller lätt kan utvecklas som gör en ökning av farten meningslös. Tyngdpunkten i utvecklingsarbetet kommer att läggas på andra komponenter i vapensystemet än själva vapenbäraren - exempelvis navigeringsutrustningar, sikten, telemotmedel, bomber och robotar för själva stridsledningen - som dels ökar precisionen vid vapeninsatsen, dels minskar precisionen vid försvararens vapeninsats.

Utvecklingen kommer att leda till en ökad komplexitet hos vapenbäraren men den ger också en ökad kvalitet, vars merkostnader är motiverade med hänsyn till den förväntade minskade effektiviteten hos försvararen.

Det är givetvis möjligt att utveckla försvarsvapen även mot det mest kvalificerade flygplanssystem för anfallsuppgifter. Det är lika självklart att kostnaderna för ett försvar som överlag uppbyggts mot den bakgrunden att det skall verka effektivt även mot det yppersta som kan åstadkommas på anfallssidan, kommer att bli mycket dyrt. För en liten nation som dessutom står fri från alla allianser är det en ekonomisk orimlighet att utveckla ett försvar med den förutsättningen och med den omfattning som krävs för att tillgodose vårt försvarsbehov. Man måste sätta en viss gräns för kvalitetskraven.

I rådande läge måste vi således träffa ett val mellan kvalitet och kvantitet. Väljer vi kvalitet måste vi göra avkall på kvantiteten. Detta i sin tur medför att vi måste minska

på vår målsättning geografiskt sett eller i våra system bygga in sådan räckvidd att vi får täckning över tillräckligt stora ytor. Med bibehållen geografisk målsättning kommer vår uthållighet totalt sett att minska.

Väljer vi kvantitet måste vi avstå från kvalitet, vilket gör att en anfallande bland sina vapensystem av olika modernitet (kvalitet) kan välja ett billigare system utan att behöva riskera minskad effektivitet.

På avvägningen mellan kvalitet och kvantitet har det "nivåresonemang" som utgör grunden för överbefälhavarens förslag om principiell uppbyggnad av krigsmakten stor inverkan. Det anger ju en övre gräns till vilken vi bör följa med i kvalitetsutvecklingen. Vi måste i första hand vara beredda på ett konventionellt krig men så att vi även kan överleva och verka vid begränsad insats av a-vapen.

Utgående härifrån kan en differentiering av våra vapensystem göras, där på varje vapensystem de kvalitativa minimikraven fastslås. Dessa minimikrav får inte underskridas och inte heller överskridas mer än vad som krävs för att skapa marginal för felbedömning av utvecklingen hos angriparen. Genom differentiering av uppgifterna på olika vapensystem och genom måttfullhet vid uppställandet av de operativa kraven på respektive vapensystem kommer de kvalitativa kraven att anpassas så att kvantiteten i största möjliga utsträckning kan bibehållas.

Med den för utredningsarbetet antagna kostnadsramen för flygvapnet kan emellertid inte det nuvarande flygplanantalet bibehållas med den kvalitet hos materielen som en på ovan nämnda grunder gjord avvägning krävt. Antalet jaktförband kommer om några år att behöva minskas. Bibehålles kostnadsinriktningen kommer ytterligare reduktioner att vara nödvändiga efter den period som föreliggande utredning omspannar.

Det har sedan länge varit ett önskemål att kunna utnyttja våra flygplan för alternativa uppgifter. Detta önskemål har endast kunnat tillgodoses med jaktflygplanen som även är utrustade med beväpningsalternativ för anfall mot sjö- och landmål. Attackens utnyttjande för jaktuppgifter har tidigare inte varit möjligt med hänsyn till att fartöverläg-

senhet erfordrats med tillgängliga beväpningssystem. Genom att kravet på korta startsträckor skärpts på grund av nödvändigheten av att kunna operera från baser med kortare rullbanor än våra fredsflygfält, kommer våra framtida attackflygplan att få ett sådant dragkraftsöverskott under flygning att accelerationsprestanda och möjligheten att nå höga farter och höjder närmar sig vad som i dessa avseenden krävs för jaktflygplan. Vidare har sådan jaktbeväpning tillkommit som minskar behovet av fartöverlägsenhet. Förutsättningar att utnyttja attackflygplanen för jaktuppgifter kommer därigenom att i avgörande grad förbättras.

För att i någon mån kompensera för den minskning av flygplanantalet som blir aktuell hos jakten har flygvapnet i det projekt som nu utvecklas för att ersätta flygplan typ 32 slagit vakt kring möjligheten att använda attackflygplan för jaktuppgifter. Detta flygplan kommer därför att vad gäller vapenbäraren - den flygande plattformen - att vara lika i

såväl dess attack-, spanings- som jaktversion. De besparingar som ett projektarbete upplagt efter denna princip innebär, ger helt andra möjligheter att bibehålla kvantiteten än en utveckling som avsåg två helt olika flygplantyper i likhet med A32 och J35. Anskaffning av ett enhetsflygplan ger väsentliga fördelar även på andra områden, utbildningen av flygförare och markpersonal kommer att underlättas, flexibiliteten inom basorganisationen ökas, underhållstjänsten förenklas etc.

Genom tillkomsten av detta enhetsflygplan kommer den stora flexibilitet som hitintills varit karakteristisk för flygvapnets vapensystem att ytterligare öka. Mot bakgrund av de ändrade krav som det moderna kriget kommer att ställa på vårt försvar bör de flygande systemen inom flygvapnet, utvecklade enligt föreliggande långsiktsplaner, fylla de krav på beredskap, snabbhet, räckvidd, effektivitet och flexibilitet som karakteriserar ett tidsenligt försvar.

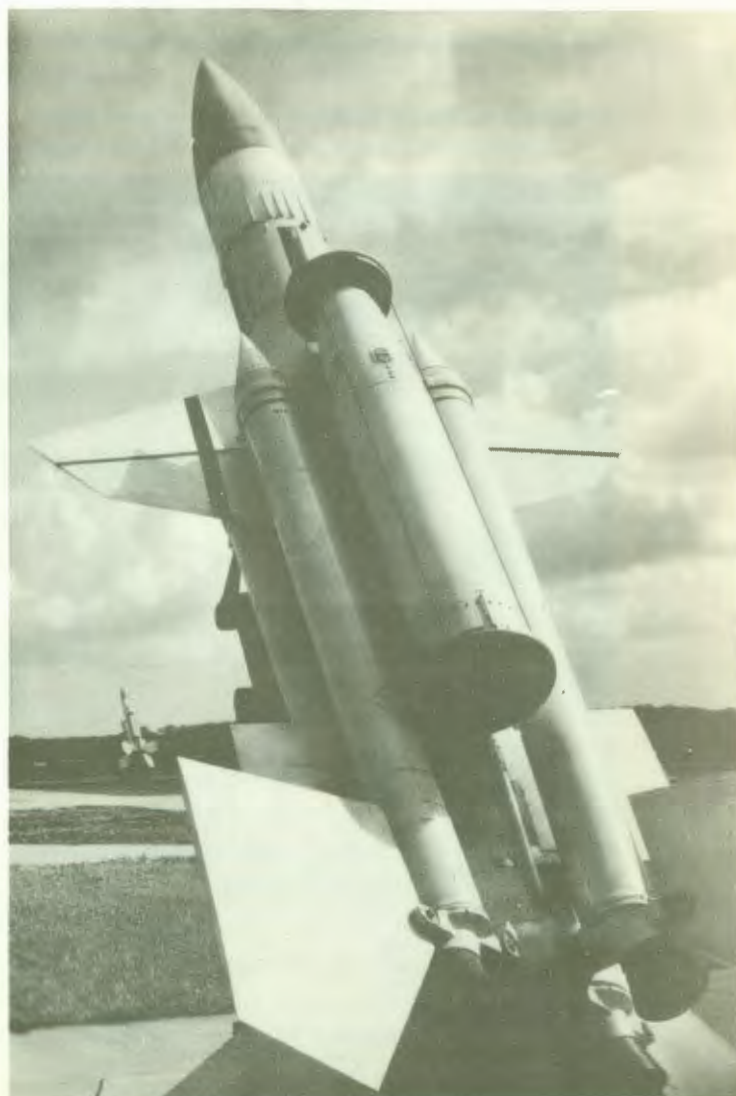
Avvägning jakt - luftvärnsrobot (lvrobot)

I 1958 års försvarsbeslut angavs att anskaffning av lvrobotar skulle ske så snart det tekniskt var möjligt. Anskaffningen var tänkt som en komplettering till jakten, sedermera eventuellt även som en ersättning för jakt. De utredningar som gjorts för att ge underlag för ställningstagandet till vilket robotsystem som borde anskaffas för luftförsvaret har givit oss ökade insikter om lvrobotarnas fördelar men även dess nackdelar.

Jaktsystemet är ett synnerligen flexibelt vapensystem. Av grundläggande betydelse här för är att jaktflygplanen är bemannade och hjärnan i systemet klarar ut även andra situationer än de som på förhand kan "programmeras". Dessa egenskaper kan ingen lvrobot konstrueras för.

Identifiering och avvisande av flygplan som kränker vårt luftrum är en uppgift som icke kan lösas av en robot. Med enbart robotar skulle vi på i våra luftförsvarsenheter föreliggande lägesuppgifter på ett oidentifierat flygplan ha att välja mellan att skjuta ned det eller att göra ingenting.

En robot saknar helt möjligheter att skilja

mellan skenmål och riktiga mål. Jaktföraren har större förutsättning att göra riktiga målval och därigenom förhindra att dyrbar ammunition går förlorad mot mål som icke utgör någon fara för de skyddsöremål luftförsvaret vakar över.

Vid vilseledande taktik kan robotarna ha insatts helt förgäves. De kan ej tagas tillbaka som jaktflygplan.

Oförutsedda störfall kan innebära att roboten icke fungerar. Jaktflygplan kan med andra hjälpmedel komma till verkan även om en oförutsedd störning innebär en minskad effektivitet.

Alternativa uppgifter kan inte lösas av en robot som alltid är konstruerad för en uppgift.

Robotens fördelar är att den medger hög kontinuerlig beredskap även under fredstid med mindre personalbehov än jakten. Den kan med mindre svårigheter (och kostnader) än för jakt konstrueras för mål som flyger på extremt höga höjder och med hög fart. Den kräver mindre förvarningstid än jakten eftersom den har högre anflygningsfart.

En kostnadsmässig jämförelse mellan jakt och

lvrobot kan aldrig bli riktigt rättvisande eftersom ett jaktsystem och ett lvrobotsystem är så olika. Väljer man ut de begränsade uppgifter som lvroboten är konstruerad för och gör en jämförelse mellan jakt och lvrobot är resultatet givet på förhand, lvroboten är den mest stridsekonomiska, i annat fall skulle utveckling av den ej ha varit motiverad. Det är jaktens möjligheter härutöver som gör värderingen vanskelig.

Jakten är och kommer så långt man rimligen kan överblicka att vara den huvudsakliga luftförsvarskomponenten. I det läget att man bedömer en kvalitetsökning nödvändig inom luftförsvaret för att möta den tekniska utveckling som har skett eller kommer att ske på anfallsflygets område kan man antingen förbättra jakten i sin helhet eller också skaffa de system som fordras för att ge luftförsvaret den erforderliga kompletteringen.

Valet har för vår del blivit anskaffning av lvroboten Bloodhound II framför att öka de operativa kraven på jaktkomponenten i luftförsvaret. Denna anskaffning vars omfattning är begränsad kan motiveras just med att här är frågan om en komplettering av luftförsvaret, bl a för att möta ett hot från speciellt kvalificerade anfallsflygplan t e vid en begränsad insats av kärnvapen.

I överbefälhavarens förslag ingår även att flygvapnet mot slutet av 1960-talet skulle uppsätta ytterligare ett livrobotförband, som avses speciellt för övre Norrland. Det kommer nu att närmare studeras vilket system som bäst kan fylla de speciella uppgifterna inom detta område. Det kommer under alla förhållanden att ingå jämsides med jaktförband och luftvärn och sålunda bidra till att differentiera insatsmöjligheterna inom luftförsvaret.

ret.

Det år 1958 förutsedda inlemmandet av robotar i luftförsvaret, till vilket även arméns och marinens system bidrar, föreslås sålunda fortsätta. Den takt i vilket det sker kan synas långsam, men motsvarar troligen vad vi med nuvarande tekniska och personella resurser kan orka genomföra under den studerade perioden.

Förbättring av luftförsvarets verkan på låg höjd

Utnyttjandet av låga flyghöjder vid inflygning för anfall med bomb- och attackflygplan och vid inflygning för spaning har successivt kommit att tilldra sig ett ökat intresse. Anledningen härtill är att de lägsta höjderna innebär uppenbara svårigheter för försvaret både för att skapa erforderlig förvarning och för att möjliggöra effektiv stridsledning, målspaning och vapeninsats.

Det är dock viktigt att tänka på att de låga höjderna visserligen kan erbjuda ett ökat skydd för en angripare men att de i övrigt endast medför nackdelar för honom. Om han utnyttjar dem är detta troligen resultatet av att luftförsvaret på högre och för honom lämpligare höjder är effektivt.

På en angripares val av flyghöjd inverkar bl a kravet på räckvidd. Moderna flygplan har sin största räckvidd på höga höjder medan på lägre höjder den kraftigt ökade bränsleförbrukningen innebär en sådan räckviddsbegränsning att målet kanske inte nås eller att aktionstiden över stridsområdet starkt begränsas. Skulle räckvidden vara tillräcklig för anflygning på låg höjd med erforderliga marginaler för bl a felnavigering måste den låga flyghöjden för att verkligen utgöra ett skydd, vara mycket låg. I dessa höjdsnitt där nutidens jaktflygplan börjar få minskad verkan tillväxer i stället luftvärnsvapnets. Någon vinst i skyddet kan den anfallande inte påräkna förrän han försvårat även livvapnets verkansmöjligheter. Höjden måste må o vara så låg att livvapnen får svårt att komma på mål antingen genom sen upptäckt eller genom att masker hindrar eldgivning.

Så låg höjd försvårar väsentligt möjligheterna till navigering och bombfällning, i synnerhet om hög fart eftersträvas. Flygning med hög fart på dessa höjder försvåras dessutom av där normalt förekommande turbulens.

Avser en angripare utnyttja en låghöjdstaktik är det sannolikt att anflygningen sker på mycket låg höjd medan inflygningen till anfallsområdet och vapeninsatsen sker på en något högre höjd, dels för att minska verkan från luftvärn i målets närhet men även för att ge den överblick av målet som fordras för att säkerställa precisionen vid själva vapeninsatsen.

Det har framförts som en kritik mot luftförsvaret att dess verkan icke är lika god på de lägsta höjderna som på högre höjder. Uppbyggande av luftförsvaret måste av naturliga skäl ske successivt och på ett sådant sätt att de höjdområden som är mest attraktiva för en angripare i första hand täckas men så att fortsatt utbyggnad till även andra höjdområden lätt kan ske när det operativt finns anledning härtill och när de tekniska förutsättningarna föreligger. Tiden är nu inne för denna komplettering av luftförsvaret.

Föreliggande förslag innebär att man börjar skaffa flygburna radarstationer som med sin upphöjda placering får en än mer ökad räckvidd på låg höjd än vad de tornplacerade fasta radarstationer har som tidigare planerats ingå i stridsledningssystemet. Genom dessa flygburna radarstationer ökas förvarningen i sådan grad att jaktens kontaktlinjer flyttas ut väl utanför den tornradarkedja som är avsedd för jaktens slutliga stridsledning. De flygburna radarstationerna tjäna även syftet att vara reserv för tornre-

darn ifall angriparen lyckas skapa en lucka i tornradarkedjan och reservradarstationer inte hunnit uppställas.

Ytterligare åtgärder främst vad gäller själva jaktflygplanen kommer att kunna vidtas för att öka luftförsvarets effektivitet på de lägsta höjderna. Redan nu ingår i våra anskaffningsplaner jaktrobotar med IR-målsökare vilka är speciellt lämpade för luftstrid på mycket låga höjder. Denna anskaffning kommer att utökas. Vidare kommer som komplement till radar i vissa jaktflygplan en speciell IR-spanare att installeras, varigenom möjligheterna till upptäckt av och inflygning mot lågt flygande flygplan i väsentlig grad förbättras.

T v: Exempel på flygburna radarstationer (Amerikanska Tracer).

Nya skolflygplan - lätt attack, spaning

Önskemålen om såväl kvalitet som kvantitet innebär speciella problem inte minst vad gäller attacken. Med hänsyn till de kvalificerade uppgifter attacken har att lösa i periferförsvaret till sjöss och lands är det inte möjligt att acceptera en lägre kvalitet än den som representeras av flygplan A32 Lansen. Attackens numerär kan då ej bli så stor att man kan tillgodose alla sannolika önskemål om direkt samverkan med övriga försvarsgrenar. Samtidigt blir sådana attackflygplan överkvalificerade för många av dessa uppgifter.

Det har bedömts möjligt att för dylika upp-
A 32 beväpnad med robot 304.

gifter utrusta vårt skolflygplan med viss attackutrustning. Erfarenheterna inte minst från Kongo, visar att även enklare attackflygplan (exempelvis Fouga Magister) med framgång kan utnyttjas för att försvåra operationer till lands, genom att dess verkan är så stor att en fiende tvingas uppträda flygskyddad och därmed förhindras att utveckla full effekt. Det skolflygplan som vi för fredsutbildningen likväl måste skaffa i relativt stort antal är ifråga om prestanda och storlek av motsvarande kategori. Det beräknas därför bli en mycket ekonomisk investering att förse det med möjligheter att bära vapen.

Användningen i krig av vårt kommande skolflygplan för attackuppgifter förutsätter emellertid att en övningsdivision utrustad med dessa flygplan tillkommer i fredsorganisationen och att den flyglärarpersonal som skall ingå i krigsorganisationen tid efter annan kommer till tjänstgöring vid övningsdivisionen.

Med flygplan och personal från våra flygskolor kommer en icke oväsentlig förstärkning att kunna ske av flygvapnets möjligheter att lämna understöd åt arméstridskrafter och marinstridskrafter.

Telemotmedel

I moderna vapensystem har teleteknik i olika former kommit till användning för att öka systemens prestanda. Med denna utveckling följer i vissa fall en känslighet för störning som gör det möjligt att med telemotmedel begränsa den effektivitetsökning som annars under ostörda förhållanden vore möjlig. Vissa enklare system kan till stor del göras ineffektiva genom en väl genomtänkt insats av telemotmedel.

Dessa förhållanden karakteriserar såväl anfalls- som försvarsvapnen. Genom den snabba utveckling som skett inom de teletekniska områdena har ökade möjligheter skapats både för att skydda sig mot störning och för att störa. I själva verket utvecklar sig här en osynlig kamp mellan vapen och dess motmedel av samma art som vi så ofta sett i krigshistorien.

Erfarenheterna från vår egen verksamhet inom telemotmedelsområdet ger vid handen att insats av ytterligare medel har förutsättningar att ge stor utdelning.

De telemotmedel det närmast är fråga om är telemotmedel av taktisk natur, d v s för in-

sats i samband med våra egna spanings- och attackföretag för att öka deras skydd mot fientlig jakt och luftvärn. Eftersom det luftförsvar som en angripare måste skapa för skyddet av sina stridskrafter i anslutning till ett operationsområde över eller nära vårt territorium måste vara sammansatt av lättare och rörligare komponenter kan deras motståndskraft i störhänseende ej tillgodoses i full utsträckning. Från utvecklingen och anskaffningen av våra egna utrustningar vet vi vilka stora svårigheter som föreligger att förena stor störmotståndskraft och rörlighet, problem som är likartade även för en anfallande. Förutsättningarna för att våra telemotmedel skall ge det skydd vi eftersträvar, är därför goda.

Genom att verkan från fiendens luftförsvarsvapen och luftvärn kan reduceras skapas dessutom möjligheter att även med enklare vapenutrustningar som kräver små skjut- eller fällningsavstånd få verkan i målet.

Den utökade anskaffning av telemotmedel som ÖB 62 medger kommer därför att ge ett ännu större stridsekonomiskt utbyte av våra flygstridskrafter.

Skolflygplanet Saab 105 med olika beväpningsalternativ.

Utbyggnad av bassystemet

Överbefälhavaren har i sin utredning framhållit nödvändigheten av att flygvapnets baseringsproblem löses tillfredsställande. Han föreslår därför en fortsatt utbyggnad av vårt bassystem med huvudbaser och reservvägbaser,

Avgörande för hur många flygbaser vi behöver är kravet på skydd och uthållighet för flygförbanden och kravet på strategisk rörlighet.

Skyddet kräver att vi sprider flygförbanden på så många baser som möjligt. Dessutom bör vi ha ett antal baser för tillfällig basering av flygförband för att öka en motståndares ovisshet om våra flygförbands basering och för att öka vår uthållighet.

Kravet på strategisk rörlighet kräver, att vi har baser för kraftsamling av flygförband till de mest aktuella operationsriktningarna utan att skyddet eftersättes.

Huvudbaser är den typ av flottilj-, krigs- och övningsflygfält vi nu har och som vi även i fortsättningen kommer att bygga. Det vore önskvärt att alla huvudbaser i princip hade samma utformning och att varje bas medgav betjäning av samtliga flygslag. Av ekonomiska

och personella skäl har dock viss anpassning av de olika huvudbasernas utformning fått ske med hänsyn till aktuellt flygslag.

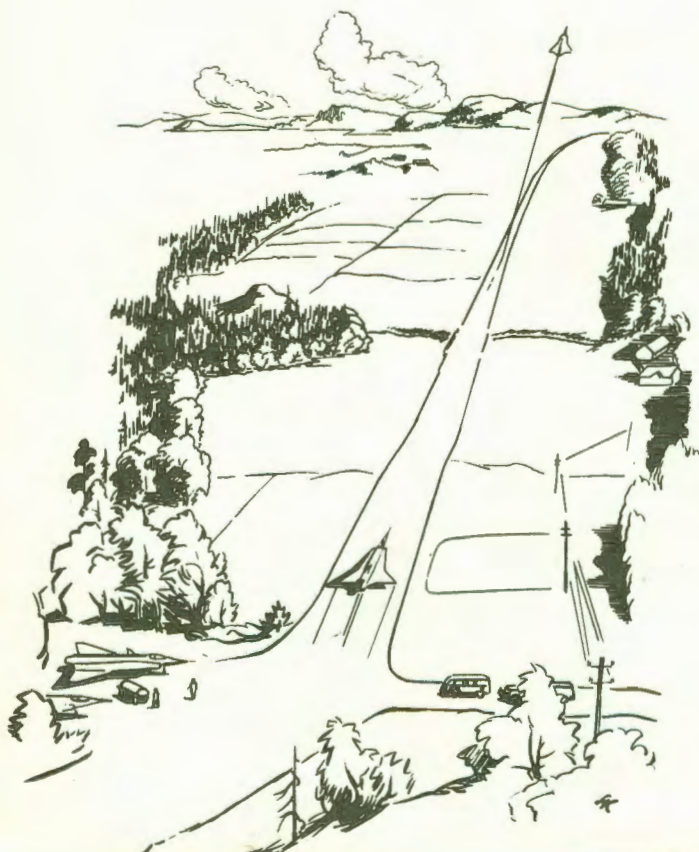
Vid utformning av en huvudbas tillgodoses skyddet mot kärnvapen dels genom en utspridning av flygplan och materiel inom basen, dels genom en utformning som medger en hög startberedskap för flygförband på basen, varigenom start bedöms kunna ske före anfall mot basen. För spridning av flygplan inom basen utnyttjas i största möjliga utsträckning befintliga vägar. På vägar i anslutning till varje bas anordnas reservstartstråk, som möjliggör att flygplanen kan ombaseras till annan bas, även om basystemet slagits ut. Spridning av flygförbanden på många baser bidrar väsentligt till ökad uthållighet mot kärnvapenanfall.

De angivna skyddsåtgärderna tillgodoser även skyddet mot konventionella vapen. För att ytterligare förbättra detta skydd planeras olika typer av skydds- och maskeringsanordningar för flygplan, materiel och personal.

Nu planerad utbyggnad av huvudbaser är utformad mot bakgrunden av att detta bassystem skall kunna motstå anfall med konventionella vapen och en måttlig insats av kärnvapen. Sådana baser är nödvändiga under hela den tid flygplan 35 är i tjänst, sålunda under ett stort antal år framåt.

Det har framförts att en eventuell övergång till flygplan med korta start- och landningssträckor eller t o m vertikalstartande flygplan skulle göra denna typ av huvudbaser för kvalificerad.

Man kan dock knappast, enligt vad vi nu vet, räkna med att dessa baser blir överflödiga efter 35-tiden. Fördelen med flygplan med korta start- och landningssträckor är ju bl a att man vid skador på en bana kan utnyttja delar av banan för start och landning. Längre banor fordras även vid operationer i dåligt väder och under mörker. Sedan ett bassystem byggts upp inom vissa operationsområden finns icke något motiv att genom en kostnadskrävande utveckling av vertikalstartande flygplan lägga om våra baseringsprinciper.

En kraftig bekämpning av huvudbaserna, speciellt med utnyttjande av kärnvapen, kommer att innebära att användbarheten efterhand minskar genom att banorna förstörs eller genom att radiabeläggning hindrar verksamheten. Eftersom både planerade flygplan och de som nu är i tjänst kan starta på relativt korta sträckor kan de ombaseras även vid relativt omfattande skador på basen. För att i sådana lägen undvika överbeläggningar på andra huvudbaser, har i planerna upptagits ett antal reservvägbaser. Det bör även framhållas att vägar kan användas för uppställning av flygplan redan före ett krigsutbrott.

Reservvägbaser anläggs på allmänna vägar och utan omfattande byggnadsåtgärder, varigenom förutsättningar finns att deras lägen kan döljas. Om detta icke är möjligt innebär det i varje fall att antalet platser varifrån vi kan operera avsevärt ökas. De operativa kraven på reservvägbasernas användbarhet och betjäningskapacitet kommer att sättas lägre än för huvudbaserna. Normalt torde samtliga nu inom flygvapnet befintliga eller planerade flygplantyper kunna utnyttja samtliga planerade reservvägbaser.

Den operativa målsättning, som bör gälla för våra basförband, är främst följande:

- a) De skall ha en hög beredskap, som i varje fall för de kvalificerade delarna av basförbanden, motsvarar flygförbandens insatsberedskap. Detta ställer bl a krav på bemanning av krigsbaserna redan i fred och krav på intensifierad övningsverksamhet på krigsbaserna.
- b) De skall ha en sådan sammansättning och utrustning att flygförbandens rörlighet och möjlighet till strategiska styrkeförskjutningar helt kan utnyttjas.
- c) Flygplanens klargöringstider skall vara så korta som möjligt.

Eftergifter måste i vissa fall av ekonomiska skäl göras på den angivna operativa målsättningen. Åtgärder för att öka basförbandens beredskap behandlas i ett senare avsnitt.

För att vi helt skall uppnå målsättningen enligt b) fordras att varje basförband kan betjäna alla flygplantyper. Detta är f n inte möjligt av materiella skäl och av utbildningsskäl. En viss differentiering av basförbandens uppgifter måste därför ske. Efter-

hand som antalet flygplantyper minskar kommer dock detta förhållande att förbättras.

Vid fullt utbyggt bassystem är strategiska styrkeförskjutningar av relativt stor omfattning möjliga med kort varsel utan att det blir överbeläggning på baserna. Basorganisationen medger sådana styrkeförskjutningar under kortare tid. För att full operationsfrekvens skall kunna upprätthållas under längre tid fordras dock i vissa fall, att kvalificerad personal och materiel ur basförbanden omgrupperas. Organisationen är både personellt och materiellt uppbyggd för detta.

Det ställer emellertid starka krav på att flygtransportkapacitet finns disponibel. För att vi skall kunna utnyttja basorganisationens inneboende flexibilitet måste vi ha god flygtransportkapacitet. Anskaffning av transportflygplan för ytterligare en transportdivision enligt ÖB 62 förslag kommer att väsentlig underlätta omgrupperingen av basförband.

Sammanfattningsvis kan följande målsättning anges för den fortsatta utbyggnaden av bassystemet:

För att vi - speciellt under ett krigs inledningskede - skall kunna utnyttja flygetridskrafternas maximala kapacitet och stora operativa rörlighet behöver vi ett bassystem med ett relativt stort antal kvalificerade baser med god betjäningskapacitet.

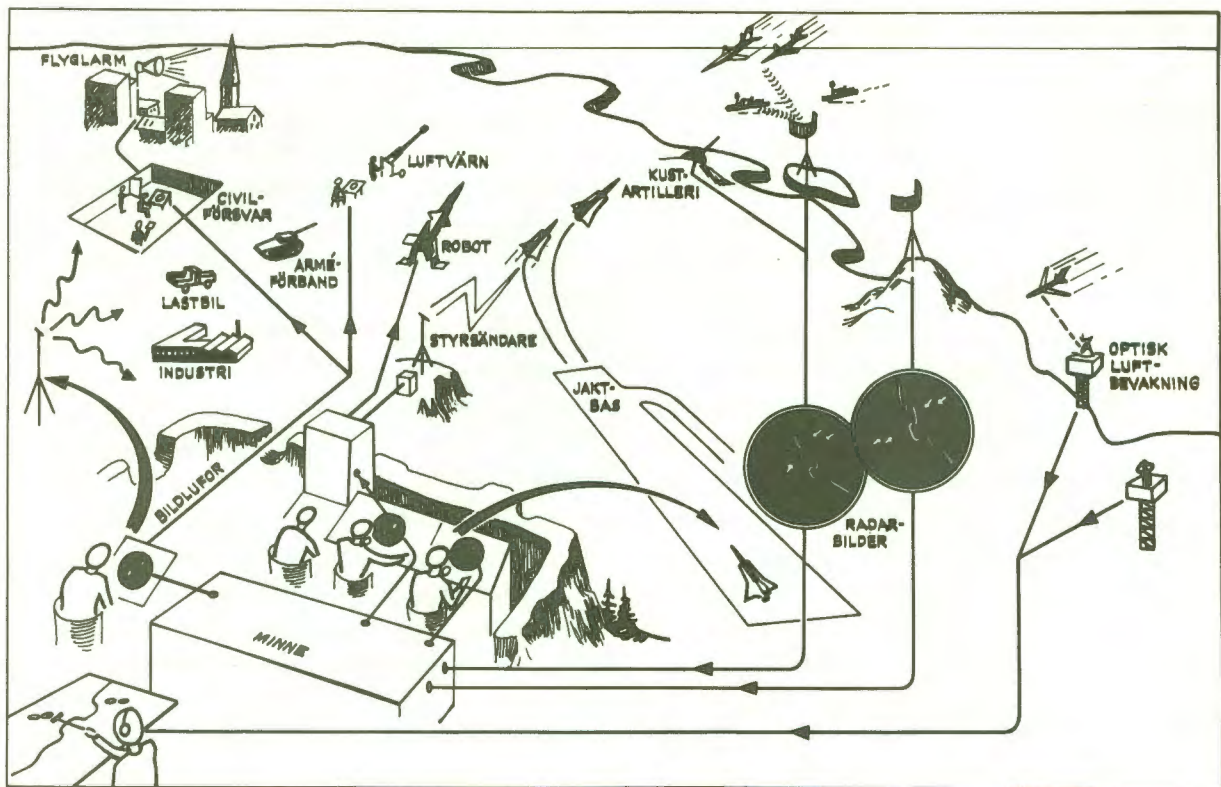
För att öka uthålligheten bör detta bassystem kompletteras med ett reservbassystem, där kvalitetskraven kan ställas lägre.

Åtgärder för att öka beredskapen

Luftbevakning och stridsledning (stril) effektiviseras

ÖB 62 framför starka krav på stridslednings- och luftbevakningssystemets förmåga till snabbhet och precision vid bearbetning och förmedling av olika data om fiendens och egna flygföretag. Dessa krav blir tillgodosedda i och med att överbefälhavaren föreslår att utbyggnaden av Stril 60 fullföljes.

Såväl i fred som krig måste stril ha hög beredskap för att de aktiva stridsmedlens möjligheter till snabb insats skall kunna ut-

nyttjas. Strilsystemet måste ha samma uthållighet och seghet som luftförsvarets övriga komponenter.

Stril 60 utbygges inom vissa delar av landet. I de övriga delarna moderniseras nuvarande strilsystem kraftigt vad avser datainsamling, -behandling och stridsledning.

Inom strilsystemet anskaffas ny radarmateriel med lång räckvidd och god upplösningsförmåga även under störda förhållanden. Störresistensen förbättras ytterligare genom att stationer med olika frekvens i stort täcker samma spänningsområden.

Låghöjdstäckningen utökas genom att speciella lågspaningsstationer och flygburna radarspanningsstationer anskaffas.

Dataöverföringen mellan strils olika delar och även mellan stril och aktiva luftförsvarens enheter automatiseras i stor utsträckning, varigenom kapaciteten ökar. Genom att dubbla viktigare förbindelser får vi god förbindelse-säkerhet.

Även databehandling och stridsledning i centraler och operationsrum automatiseras, varigenom snabbheten och säkerheten ökar, t e vid beräkning av lämpliga stigprogram och banor för jaktflygplan m h t olika beväpningsalternativ.

En ny typ av centraler (radargruppcentraler, Rgc) tillkommer bl a med uppgift att insamla

data från radarstationer och i viss mån filtrera dessa. Rgc skall även kunna tjänstgöra som reservstridsledningsplatser.

Skyddet mot bekämpning (även med kärnvapen) tillgodoses genom utspridning och fortifiering av de olika stril anläggningsarna. Vissa radarstationer blir transportabla varigenom sårbarheten minskar. Reservstridsledning planeras i olika "nivåer" varigenom strils uthållighet blir hög.

Materielmässigt är det alltså möjligt att med kommande system hålla en hög och effektiv beredskap inom stril såväl i fred som krig. Kraven på den personal som skall betjäna och utnyttja systemen är i många fall höga, varför vi i stor utsträckning tvingas använda statpersonal. Detta medger en hög utnyttjandefrekvens av anläggningsarna och en hög insatsberedskap. Strävan är att över hela landet ha kontinuerlig luftbevakning och stridsledningsberedskap även under fred.

ÖB 62 framför krav på en förbättrad under rättelsetjänst som kan följa upp det aktuella läget. En kontinuerligt pågående radarövervakning är en väsentlig del i denna underrättelsetjänst. Den ger aktuella underrättelser och förvarning inte bara till luftförsvaret utan även till totalförsvarets övriga delar. Rapporter från radarövervakningen ger även underlag för viss långsiktig underrättelsetjänst.

Luftstridsmedlens omedelbara insatsberedskap

Den ökande risken för kupp accentuerar kravet på hög beredskap hos vårt försvar. Luftförsvaret utgör den första försvarslinjen, som fienden måste genombryta innan han effektivt och stridsekonomiskt kan bekämpa övriga komponenter i invasionsförsvaret. Det är därför nödvändigt att snabbt kunna höja insatsberedskapen hos flygstridskrafterna för att dessa med full effekt skall kunna ge det aktiva skydd som fordras för att invasionsförsvaret i övrigt skall kunna komma till verkan.

Med hänsyn till att vi disponerar huvuddelen av personalen i krigsflygförbanden redan i fred finns förutsättningar för att mycket snabbt höja insatsberedskapen. Bas- och strilsystemen kräver jämfört med krigsflygförbanden en väsentligt större tillgång till inkallad personal. Emellertid finns även i dessa system tillräckligt med personal redan i fred för att under kortare tid möjliggöra hög insatsberedskap. Tillkomsten av luftvärnsrobotar ökar luftförsvarets lokala insatsberedskap.

Även om hög insatsberedskap är en förutsättning för flygstridskrafternas kuppavhållande effekt är beredskapens värde ringa, om en angripare genom begränsade medel kan hindra flygstridskrafterna att verka under tillräckligt lång tid. Den höga insatsberedskapen måste därför förenas med åtgärder för att snabbt öka våra systems uthållighet mot fiendliga anfall.

De åtgärder som vi närmast bör vidta för att förbättra balansen mellan de flygande systemen och stril- och basystemen är att öka den i fred tjänstgörande personalen inom stril- och basorganisationen samt att säkerställa en mycket hög mobiliseringsberedskap för stril- och basförband. För att skapa erforderligt skydd för flygförbanden bör möjligheterna att snabbt utsprida dem på krigsbaserna förbättras bl a genom att samtliga krigsbaser redan i fred får en begränsad bemanning.

Maximal insatsberedskap kan normalt inte hållas kontinuerligt i fred. Vår utrikespolitiska miljö synes ej heller nödvändiggöra detta. Vi accepterar därför en lägre insatsberedskap främst avpassad med hänsyn till

neutralitetsskydd. Detta medför emellertid ett angeläget behov av en kontinuerlig underrättelsetjänst och spaningsverksamhet så att underlag snabbt erhålles för beredskapshöjande åtgärder. Flygstridskrafternas organisation måste utformas så att de snabbt kan genomföra dessa.

Snabb insats av spaningsflyg

ÖB-utredningen understryker kravet på en effektiv underrättelsetjänst för att möjliggöra att de förändringar i svensk insatsberedskap, som det utrikespolitiska lägets skiftningar fordrar, kan vidtas med tillräcklig snabbhet.

Ett led i denna underrättelsetjänst är en snabb flygspaningsinsats för kontroll av verksamhet, som kan beröra vårt territorium. Flygplan ur flygvapnet, framför allt spaningsflygplan, måste därför mer eller mindre kontinuerligt vara beredda att med kort varsel insättas för spanings- och kontrolluppgifter. Nödvändiga ledningsorgan för denna verksamhet måste vara i funktion.

Decentraliserad basering och snabb utspridning av flygförbanden

Under de senaste åren har krigsflygfälten börjat tillföras reducerade basförband (bastroppar) i fred. Deras huvuduppgift är att hålla baserna "levande" och svara t e för snöröjning, maskering, vård av materiel och klargöring av enstaka flygplan. Vid mobilisering skall de vara beredda att ta emot och sprida flygförbanden samt betjäna jaktflygplan i beredskap. Uppsättandet av bastroppar vid samtliga krigsflygfält fortsätter planenligt.

I detta sammanhang bör även framhållas inrikesflygets alltmera ökade användning av flygvapnets krigsflygfält. Genom att trafikledning är igång stor del av dygnet och banorna kontinuerligt snöröjs, ökar möjligheterna att med kort varsel ta emot flygförband.

Möjligheterna att öva med mera fullständiga basbataljoner vid krigsbaser kommer att för-

bättras bl a genom att fredsbasbataljonen vid F21 ges en fastare form. Möjligheterna att basera flygförband på krigsbaser i övre Norrland kommer att förbättras.

Basförbanden användbara omedelbart efter mobilisering

De delar av basförbanden som är avsedda för direkt betjäning av flygförband - och på vilka ställs de största kraven vad gäller omedelbar funktionsduglighet - är organisatoriskt nära överensstämmande med motsvarande fredsförband. Den kvalificerade personalen utgöres i relativt stor omfattning av fast anställda i aktiv tjänst och med samma arbetsuppgifter i fred och krig. Genom den omläggning av inryckningssystemet för värnpliktiga som skett, har flygvapnet tillförsäkrats en jämn och ganska god tillgång på fredstjänstgörande värnpliktiga, som är omedelbart disponibla vid mobilisering samt nyutbildade för sina krigsuppgifter.

Basförbandens omedelbara krigsanvändbarhet för lösande av huvuduppgiften - att klagöra flygplan för krigsmässig insats - kan därför bedömas som god, men möjligheterna att göra den bättre måste tillvaratagas.

Någon genomgripande omläggning av utbildningssystemet planeras f n inte och bedömes heller inte som nödvändig. I skilda sammanhang har framförts tanken att vid flygvapnet införa repetitionsövningar i krigsförband, liknande de som tillämpas vid armén. Repetitionsövningar i just denna form är emellertid inte möjliga och knappast heller nödvändiga. Krigsplaceringstiderna för flygvapnets värnpliktiga varierar inom vida gränser och detta förhållande i samband med den begränsade tillgången på repetitionsövningar - vilka i stor utsträckning måste utnyttjas för bl a omskolning till andra krigsbefattningar - gör att samtidig repetitionsövning av exempelvis hela basbataljoner inte är möjlig annat än i undantagsfall. Basförbandens värnpliktiga består i stor utsträckning av specialister med avgränsade arbetsuppgifter i krig och behov av samtrimning av hela förband föreligger inte i den utsträckning som fallet är vid armén.

En ökning av basförbandens omedelbara krigs-

användbarhet kan emellertid göras genom detaljförbättringar i utbildningen. Exempel härpå är den utbildning av personal i nyckelbefattningar som igångsatts vid FBTS och som i sin tur resulterar i intensifierad utbildning av andra befattningshavare vid förbanden. Den planerade utbyggnaden av bastropporganisationen samt ökad övningsverksamhet vid krigsbaserna medför ökade möjligheter att förnya och utvidga utbildningen av krigsplacerad värnpliktig personal.

Basförbandens krigsanvändbarhet efter mobilisering är inte enbart en fråga om utbildning. Användbarheten är i hög grad beroende av omedelbart funktionsdugliga krigsbaser med redan i fred utlagd, väl vårdad materiel m m. Även i dessa avseenden kommer förhållandena att successivt förbättras genom ökad fältdepåberedskap, fler bastroppar, utbyggnad av drivmedels- och ammunitionsförråd, civil flygverksamhet i fred vid fler baser etc.

Personella förhållanden

De kvalitativa kraven på försvarets personal behandlas ingående i ÖB 62. Den allt mer komplicerade materiel som tillföres krigsmakten medför att kraven på teknisk utbildning ökar för den personal som skall handha materielen.

Krigsmakten måste som regel själv utbilda sin personal. Orsaken härtill är bl a att den utbildning som samhället erbjuder ungdomen inte motsvarar våra krav. Vi tvingas att anställa ung personal bl a av den orsaken, att endast de unga håller tillgodo med de relativt låga begynnelselönerna. Vi måste sedan under lång tid utbilda dem, så att de blir kompetenta för sina befattningar. Utbildningen syftar även till att ge de anställda intressanta arbetsuppgifter som stimulerar dem att stanna kvar inom försvaret. Det räcker emellertid inte enbart med att erbjuda en god utbildning och de löneökningar som en eventuell befordran kan ge. Det förhåller sig tyvärr så att försvarets tekniska personal genom att den får en så grundlig och värdefull utbildning också blir mycket eftertraktad på den allmänna arbetsmarknaden. Genom att de civila företagen kan erbjuda avsevärt högre löner går det inte att f n hindra de

kännbart stora avgångarna från försvaret av färdigutbildad teknisk personal. Detta förhållande är som bekant uppmärksammat och påtalat i flera sammanhang och från skilda håll. Den stora rörligheten på viss personal skapar en ytterst kännbar belastning på vår organisation till men för effekt och beredskap.

För flygvapnets del måste vi se till att vi kan rekrytera den tekniska personal som efterfrågas för de komplicerade systemen 32, 35, Rb 368 och Stril 60. Ett led i detta är att försöka få de olika personalkategoriernas

löner att bättre än på den allmänna marknaden. Ett annat är att arbeta för att skapa arbetsförhållanden, bl a i fråga om ordnad arbetstid, som i möjlig mån närmar sig vad som kan bjudas på civil marknad.

Löneförhandlingar sker visserligen centralt mellan civildepartementet och vederbörande personalförbund men flygledningen kommer givetvis i sina utredningar beträffande personal- och utbildningsfrågor att även beakta lönefrågor.

TÄNK PÅ RISKERNA VID VINTERFLYGNING!

- + TAG FRAM OCH STUDERA OFYL-AFFISCHEN RÖRANDE VINTERFLYGNING (ett begränsat antal finns vid FS/Fh och kan erhållas efter beställning)
- + BEAKTA UTÖVER VINTEROFYLS TIO PUNKTER FÖLJANDE:
  1. Is och snö skall före flygning avlägnas från vingar, flygkropp och roderorgan. Prova trimrodren!
  2. Särskilt gyroinstrumenten kan då de är kalla p g a ökad friktion ge vilseledande information. Kontrollera instrumentens funktion extra noga!
  3. Med slask eller lös snö på banan ökar startsträckans längd. Tumregel: 3 cm snö ökar startsträckan med 5 %.
  4. Om det finns risk för isbildning på flygplanet håll något högre fart under landningsplanén och vid landning!
  5. Före landning måste flygföraren känna till bankonditionen. Halka får inte överraska!

